

A-kassernes dækningsgrad står i stampe

Antallet af medlemmer i arbejdsløshedskasserne er efter et kontinuerligt fald fra midten af halvfemserne og frem til 2008 steget med 10.000 i løbet af 2009, men på grund af en samtidig fortsat svagt voksende arbejdsstyrke er det uændret omkring 70,4 pct. af arbejdsstyrken, der er forsikret, viser opgørelsen over medlemstallet per 1. august 2009. Krisen har derfor kun standset faldet i tilslutningen til a-kasserne, der i 1995 havde en dækningsgrad på 80 pct. Medlemsfaldet i LO-forbundenes a-kasser er fortsat under krisen, mens det først og fremmest er de ideologisk alternative a-kasser, der vinder frem.

ANALYSE

JESPER DUE og JØRGEN STEEN MADSEN

Første halvår 2009 steg det samlede medlemstal i arbejdsløshedskasserne i Danmark (eksklusiv efterlønsmodtagere) med godt 14.000. En kontinuerlig nedgang i medlemstallet siden midten af 1990'erne er således blevet vendt til fremgang – formentlig som et resultat af den stigende arbejdsløshedsrisiko, der har fulgt med den økonomiske krise.

Samtidig er arbejdsstyrken fortsat i vækst, og derfor er der ikke sket en stigning i a-kassernes dækningsgrad. Det er fortsat kun omkring 70,5 pct. af arbejdsstyrken, der er forsikret, hvor tallet i 1995 lå på næsten 80 pct. (se Faktaboks 1). Vendingen i udviklingen begyndte i januar og tog efter et mindre tilbageslag i april og maj fart hen imod sommeren, således at medlemstallet pr. 1. juli nåede op på 2.072.891 lønmodtagere og selvstændige – svarende til 70,5 pct. af arbejdsstyrken. Pr. 1. august tog medlemstallet et mindre dyk, men der er dog stadig næsten 11.000 flere forsikrede end ved starten af 2009.

Bag den samlede udvikling gemmer sig store forskydninger mellem de forskellige hovedgrupper (se Faktaboks 2). Således har LO-forbundenes a-kasser – i modsætning til den generelle tendens – fortsat tabt medlemmer i første halvår 2009. Det er nærmere bestemt 13.410 medlemmer fra 1. januar til 1. august. Både AC, FTF og Lederne har haft mindre fremgang, mens gruppen af ”øvrige” har fastholdt niveau. Størst fremgang har stadig de såkaldte ”gule” eller ideologisk alternative a-kasser, som har udviklet sig i et direkte ideologisk modsætningsforhold til især LO-fagbevægelsen, fx Kristelig A-kasse og Danske Lønmodtagere (Det faglige Hus). Disse a-kasser har samlet fået godt 11.000 nye medlemmer.

Medlemsudviklingen i a-kasserne illustrerer fortsat udviklingen siden midten af 1990'erne, hvor de traditionelle fagforbund under i LO også på a-kasseområdet har haft stigende problemer med at fastholde deres position. Der er endnu ikke markante

tegn på, at denne tendens er ved at vende. Dog har enkelte af de mindre LO-forbund haft en beskeden fremgang – det gælder Socialpædagogerne og de to små kasser på byggeområdet, El-Fagets a-kasse og Byggefagenes a-kasse. Blandt de store har HK's a-kasse efter et fald i begyndelsen af året haft en mindre fremgang og ser ud til at have stabiliseret medlemstallet. Så måske er kurven ved at knække – også for LO-forbundenes a-kasser?

Se i øvrigt den undersøgelse, der netop er offentliggjort af A-kassernes Samvirke og som dækker perioden fra 1.juli 2009 til 1.juli 2009 (www.ak-samvirke.dk).

Fakta om analysen

FAOS vil en gang i kvartalet bringe tal for udviklingen i arbejdsløshedskassernes medlemstal og dækningsgrad. Da det frivillige arbejdsløshedsforsikringsystem dækker både lønmodtagere og selvstændige, er begge grupper taget med, og dækningsgraden måles derfor også på hele arbejdsstyrken, dvs. både beskæftigede lønmodtagere og selvstændige samt arbejdsløse. Vi gør derved en dyd ud af nødvendigheden, idet de umiddelbart tilgængelige medlemstal, der offentliggøres på Arbejdsdirektoratets hjemmeside hver måned, ikke skelner mellem lønmodtagere og selvstændige. Siden det pr. 1. september 2002 blev muligt for alle a-kasser at blive tværfaglige, er der blevet sat fart i en proces, hvorefter flere og flere a-kasser optager både lønmodtagere og selvstændige. Det gælder således 20 ud af 29 a-kasser.

Medlemstallene offentliggøres med mindre end to måneders forsinkelse, og når vi anvender de nyeste tal fra den kvartalsvise arbejdskraftundersøgelse til målingen af dækningsgraden, kan der således gives et – set i statistisk sammenhæng – meget aktuelt billede af arbejdsløshedsforsikringens udvikling.

Jesper Due og Jørgen Steen Madsen er professorer og arbejdsmarkedsforskere ved forskningscenteret FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

FAOS
09.10.09

Faktaboks 1 A-kassernes organiseringsgrad 1995-2009

	1.1.1995	1.1.2001	1.1.2005	1.1.2009	1.4.2009	1.7.2009	1.8.2009
Beskæftigede	2.568.000	2.697.000	2.698.000	2.770.000	2.763.000	2.763.000	2.763.000
Arbejdsløse	214.000	153.000	170.000	153.000	177.000	177.000	177.000
Arbejdsstyrke i alt	2.782.000	2.850.000	2.868.000	2.923.000	2.941.000	2.941.000	2.941.000
Dagpengeforsikrede	2.213.800	2.190.188	2.145.370	2.058.623	2.069.116	2.072.891	2.069.591
Organiseringsgrad	79,6%	76,8%	74,8%	70,4%	70,4%	70,5%	70,4%

Kilder: AK-Samvirke, Arbejdsdirektoratet, Danmarks Statistik, Arbejdskraftundersøgelsen, og egne beregninger. Tallene fra Arbejdskraftundersøgelsen er fra 1. kvartal de udvalgte år. Dog er tallene for 1.4.2009 og frem fra 2. kvartal, som er de nyeste tal over arbejdsstyrken.

Faktaboks 2**Dagpengeforsikrede fordelt på organisationsområder**

	1.1.1995	1.1.2001	1.1.2005	1.1.2009	1.4.2009	1.7.2009	1.8.2009
LO	1.313.832 59%	1.216.631 56%	1.111.012 52%	953.473 46%	946.735 46%	941.476 45%	940.063 45%
AC	158.029 7%	193.044 9%	223.984 10%	243.127 12%	246.013 12%	248.991 12%	249.226 12%
FTF	314.421 14%	340.800 16%	349.280 16%	335.096 16%	337.521 16%	340.347 16%	339.963 16%
LH	74.850 3%	79.972 4%	76.675 4%	81.397 4%	83.007 4%	84.047 4%	83.995 4%
Ideologisk alternative	143.714 7%	161.567 7%	192.219 9%	247.794 12%	255.483 12%	258.322 13%	259.079 13%
Øvrige	208.954 10%	198.174 9%	192.200 9%	197.736 10%	200.357 10%	199.681 10%	197.265 10%
I alt	2.213.800 100%	2.190.188 101%	2.145.370 100%	2.058.623 100%	2.069.987 100%	2.072.891 100%	2.069.591 100%

Kilder: AK-Samvirke, Arbejdsdirektoratet og egne beregninger. I AC-organisationernes medlemstal er af sammenlignelighedsgrunde fortsat medregnet Ingeniørernes A-kasse, selv om forbundet per 1. januar 2009 er udmeldt af AC, og a-kassen derfor formelt skulle være henregnet under gruppen af øvrige. De ideologisk alternative a-kasser er tilknyttet organisationer, der er opstået og har udviklet sig i et erklæret modsætningsforhold til den etablerede fagbevægelse. Gruppen omfatter Danske Lønmodtageres a-kasse, Kristelig a-kasse samt Frie Funktionærer. Gruppen øvrige består af Business Danmarks a-kasse, ASE og DANA. De to sidstnævnte kasser er placeret her, fordi de oprindeligt alene er for selvstændige – herunder dog også direktører og andre virksomhedsledere, og derfor kan ses som et supplement til det eksisterende forsikringssystem. Efter den nye lov om tværgående a-kasser fra 1. september 2002 har de åbnet op for almindelige lønmodtagere, og på det område er de således på samme måde som de ideologisk alternative i direkte konkurrence med de traditionelle fagforeningers a-kasser – om end den ikke formuleres i tilsvarende ideologiske termer. Frem til 2002 var godt og vel en tredjedel af medlemmerne i både ASE og DANA lønmodtagere og arbejdsløse, hvilket dækker over den